

Binnen de vaste commissie voor Onderwijs, Cultuur en Wetenschap hebben enkele fracties de behoefte om vragen en opmerkingen voor te leggen over de brief van de Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap d.d. 16 december 2013 inzake de heroriëntatie wettelijke taken kenniscentra (Kamerstuk 31 524, nr. 188).

De voorzitter van de commissie,
Wolbert

Adjunct-griffier van de commissie,
Zinkstok

I	Vragen en opmerkingen uit de fracties	2
1.	Algemeen	2
2.	Indeling sectorkamers en doelmatigheid	2
3.	Relatie met sector en arbeidsmarkt	3
4.	Bestuurlijke drukte	5
5.	Middelen en personeel	5
II	Reactie van de Minister	6

I Vragen en opmerkingen uit de fracties

1 Algemeen

De leden van de VVD-fractie hebben kennisgenomen van de brief van de Minister en zien aanleiding tot het stellen van een aantal vragen.

De leden van de PvdA-fractie hebben met enige tevredenheid ervan kennisgenomen dat de Minister het advies wil overnemen dat de stichting SBB¹ heeft geformuleerd over het toekomstige samenwerkingsmodel.

De leden van de SP-fractie hebben kennisgenomen van het voornemen van de Minister met betrekking tot de toekomst van de kenniscentra. Zij hebben hierover nog enkele vragen en opmerkingen.

De leden van de CDA-fractie hebben kennisgenomen van de brief van de Minister over de heroriëntatie van de wettelijke taken van de kenniscentra. Zij hebben nog een aantal vragen aan de Minister.

De leden van de D66-fractie hebben met belangstelling kennisgenomen van de brief van de Minister inzake de heroriëntatie van de wettelijk taken van de kenniscentra. Graag willen zij de Minister nog enkele vragen voorleggen.

2 Indeling sectorkamers en doelmatigheid

De leden van de VVD-fractie vragen, nu de herstructurering van de kenniscentra dichterbij komt, wat er overblijft van de goede voorbeelden die tot nu toe ontwikkeld zijn. In sommige kenniscentra zijn de afgelopen jaren *best practices*, in ieder geval voor hun sector, ontwikkeld. Welke werkwijzen worden overgenomen door de nieuwe sectorkamers? De genoemde leden vragen een overzicht van de indeling van de acht of negen sectorkamers en de verhouding tot de 17 huidige kenniscentra binnen die sectorkamers. Zij willen waken voor het in stand houden van de oude situatie met daarboven een nieuwe overleglaag en hopen op een efficiënte verdeling van sectoren en goede samenwerking. Aan de hand van de brief van de Minister krijgen zij hier echter nog geen goed beeld van. Is het mogelijk dat de Kamer op hoofdlijnen meekijkt? Kan de Minister aangeven op basis van welke criteria zij het vertrouwen heeft dat hier een nieuwe organisatiegraad ontstaat die aansluit bij alle wensen van betrokkenen, in ieder geval ook bij het (regionaal) bedrijfsleven? Tevens vragen deze leden of het groen onderwijs een eigen sectorkamer krijgt of dat het ergens aan toegevoegd wordt. Uit het gesprek dat deze leden met de Nederlandse ambassadeurs in het buitenland hebben gehad, bleek dat de succesvolste maakindustrieën gebouwd zijn op een intensieve samenwerking tussen bedrijfsleven en onderwijs. In het groen onderwijs is het afnemend veld zeer terughoudend om in de reguliere onderwijscircuits mee te draaien. Niet voor niets valt het groen onderwijs

¹ SBB: Samenwerking Beroepsonderwijs Bedrijfsleven

onder het Ministerie van Economische Zaken. De genoemde leden vernemen daarom graag hoe het groen onderwijs opgenomen wordt in de sectorkamerstructuur.

De leden van de PvdA-fractie lezen dat de Minister signaleert dat de huidige versnippering van de wettelijke taken verdeeld over 17 kenniscentra ermee gepaard ging dat op bepaalde thema's geen effecten werden gesorteerd en dat zij verwacht dat de bundeling van taken en bevoegdheden in één organisatie kan leiden tot een grote innovatie van de aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt. Valt van deze bundeling tevens te verwachten dat indirect de macrodoelmatigheid van het aanbod van mbo²-opleidingen beter zal worden waargemaakt? Kan de nieuwe organisatie tevens beïnvloeden dat meer jongeren kiezen voor technische beroepsopleidingen (waaraan onze kenniseconomie een grote behoefte heeft) en minder jongeren kiezen voor beroepsopleidingen waarvan de arbeidsmarktperspectieven tegenvallen? Zo ja, welke beïnvloedingsmogelijkheden staan de stichting SBB daarbij ter beschikking, zo vragen deze leden.

De leden van de SP-fractie vragen of de Minister voorbeelden kan noemen van gevallen waarin «versnippering» van wettelijke taken tot problemen heeft geleid.

Deze leden hebben voorts bedenkingen bij de invulling van het voorstel tot vorming van zogenaamde «sectorkamers». Bij de kenniscentra zijn plaatselijke bedrijven doorgaans betrokken door hier directe contacten te onderhouden met onder andere de Regionale Opleidings Centra³. In de sectorkamers dreigen volgens de genoemde leden enkele landelijke lobbygroepen te worden opgenomen. Is de Minister het met deze leden eens dat bijvoorbeeld VNO-NCW al meer dan voldoende invloedrijk is en hier in ieder geval dus niet verder in positie gebracht hoeft te worden? Hoe gaat zij ervoor zorgen dat de sectorraden niet gedomineerd gaan worden door een klein groepje (landelijke) lobbyclubs, zo willen deze leden weten.

De leden van de D66-fractie constateren dat de 17 kenniscentra worden opgeheven, en in plaats daarvan acht of negen sectorkamers worden ingesteld. Graag ontvangen de genoemde leden van de Minister verduidelijking op het punt van die verschillende sectorkamers. Welke sectoren krijgen allemaal hun eigen kamer? Hoe is de verdeling, en waarop berust deze? Kan de Minister daarbij ook aangeven hoe de financiële verdeling is en hoeveel bekostiging de verschillende sectorkamers krijgen, zo vragen deze leden.

3 Relatie met sector en arbeidsmarkt

De leden van de VVD-fractie merken op dat in de brief niet wordt ingegaan op de relatie tussen de uitvoering van de wettelijke taken en de uitvoering van sectorale activiteiten. In de huidige praktijk voeren kenniscentra zowel de wettelijke taken uit als sectorale activiteiten, vaak in opdracht van opleidings- en bedrijfstakfondsen. Hoe borgt de Minister dat deze synergie niet verloren gaat?

Deze leden vragen verder of het advies van de stichting SBB ook extern getoetst is en zo ja, door welke organisaties? Staan alle neuzen dezelfde kant op of zijn er ook kritieken gekomen op het voorstel, zo vragen deze leden.

² mbo: middelbaar beroepsonderwijs

³ ROC: Regionaal Opleidingscentrum

De leden van de PvdA-fractie bereiken klachten dat er binnen de ROC's niet of nauwelijks financiële middelen worden besteed aan de organisatie van de beroepspraktijkvorming. Kan de Minister uitleggen wat er waar is van deze berichten? Is wat er is vastgelegd over de minimale contacturen wel altijd voldoende begroot om kwalitatief hoogwaardige begeleiding vanuit de opleiding te kunnen waarmaken? Hoeveel middelen trekken de mbo-instellingen uit voor het optuigen van het beroepspraktijkvormingsproces en het relatiebeheer dat daarbij hoort? In hoeverre houdt de onderwijsinspectie (toe)zicht daarop, zo vragen deze leden.

De leden van de SP-fractie constateren dat een kernkwaliteit van veel kenniscentra is dat zij dicht bij de lokale arbeidsmarkt, het lokale bedrijfsleven en de scholen staan. Deze leden vragen hoe de stichting SBB en de sectorkamers juist deze functie zouden moeten gaan invullen. In de huidige structuur hebben sectorale sociale partners in de besturen van de kenniscentra formeel zeggenschap over de wettelijke taken. Krijgen zij in het nieuwe model ook deze bevoegdheid of brengen zij alleen advies uit aan het bestuur van de stichting SBB, zo willen deze leden weten.

De leden van de CDA-fractie vragen de Minister of de sectorale sociale partners in het nieuwe model ook formeel zeggenschap houden over de wettelijke taken, of dat zij alleen advies uitbrengen aan het bestuur van de stichting SBB. Ofwel: ontstaat er één nieuwe rechtspersoon of meerdere, zo vragen deze leden.

In de brief wordt niet ingegaan op de relatie tussen de uitvoering van de wettelijke taken en de uitvoering van sectorale activiteiten. In de huidige praktijk voeren kenniscentra zowel de wettelijke taken uit als sectorale activiteiten, vaak in opdracht van opleidings- en bedrijfstakfondsen. Hoe borgt men dat deze synergie niet verloren gaat, zo vragen deze leden. Voor een organisatie die bedrijven erkent is een onafhankelijke positie erg belangrijk, om zonder belangenverstrengelingen beroepspraktijkvormingsplaatsen te kunnen beoordelen. Denkt de Minister dat het straks ook vanuit het kenniscentrum nieuwe stijl lukt om onafhankelijk te zijn? Hoe wordt deze onafhankelijkheid in de nieuwe vorm gewaarborgd, zo vragen deze leden.

De genoemde leden merken op dat de Eerste Kamer de motie-Ganzevoort c.s. heeft aangenomen (Eerste Kamerstuk 33 187, nr. F) die de regering verzoekt te monitoren of de aansluiting tussen opleiding en arbeidsmarkt adequaat blijft bij een bezuiniging van 80% op de kenniscentra beroepsopderwijs bedrijfsleven. Hoe gaat de Minister deze motie uitvoeren? Deze leden ontvangen graag een toelichting.

De leden van de D66-fractie willen graag weten hoe met deze nieuwe landelijke structuur zorg wordt gedragen voor een goede afstemming met de regio, in het bijzonder met de regionale arbeidsmarkt. Daarbij vragen zij of de Minister uiteen kan zetten op welke manier de aansluiting met het bedrijfsleven wordt geborgd, specifiek als het gaat om ondernemers, het midden- en kleinbedrijf en zzp'ers⁴.

De genoemde leden constateren dat de Minister ervoor heeft gekozen geen taak neer te leggen bij de mbo-instellingen, maar de uitvoering van de wettelijke taken te beleggen bij de stichting SBB. De leden vragen de Minister uit te leggen of hiermee het onzalige plan om scholen verantwoordelijk te maken voor stages ook van de baan is. De genoemde leden zouden tevens graag een duidelijke uiteenzetting ontvangen over de vraag waar de (wettelijke) verantwoordelijkheid ligt ten aanzien van het aanbieden van stages, de beoordeling daarvan, het aanstellen van leerbedrijven en de controle daarop. Kortom, op welke manier wordt met

⁴ zzp'er: zelfstandige zonder personeel

het nieuwe systeem zorg gedragen voor de kwaliteit van de beroepspraktijkvorming, zo vragen zij.

4 Bestuurlijke drukte

De leden van de VVD-fractie lezen dat er € 20 miljoen wordt overgeheveld naar de stichting SBB, omdat de instellingen zelf hebben aangegeven geen extra taak aan te kunnen naast de uitwerking van Focus op Vakmanschap. Deze leden vragen of de aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt voldoende van de grond kan komen als dit niet ingebed is in de onderwijsinstelling zelf. Het opleiden tot een baan hoort immers tot de kerntaken van het mbo. Voorts vragen deze leden hoe de conclusie van het WRR⁵-rapport «Naar een lerende economie» dat het mbo de motor van innovatiekracht van Nederland is, zich verhoudt tot de opmerking in de brief dat het mbo nu al aangeeft dat instellingen er niet «nog een taak» bij kunnen hebben?

De leden van de SP-fractie juichen het toe dat de Minister de bestuurlijke drukte in het mbo-veld kennelijk ook wil tegengaan. Zij vragen echter wel hoe de verdere uitbreiding van taken voor de stichting SBB en het optuigen van sectorkamers daaraan gaan bijdragen. Deze leden vragen ook waarom de Minister er niet voor kiest om de kwalificatiestructuren direct zelf, bijvoorbeeld in overleg met scholen/opleidingen vast te stellen. De genoemde leden begrijpen dat scholen geen extra taken op hun bordje willen, maar vragen zich wel af of dat volgens henzelf ook betekent dat zij geen invloed meer hebben op de totstandkoming van bijvoorbeeld kwalificatiestructuren. Ook denken deze leden dat het werven en erkennen van leerbedrijven en het bevorderen van de kwaliteit van beroepspraktijkvorming in de praktijk niet zonder de instellingen zal kunnen. De Minister geeft aan dat «het onderwijs heeft aangegeven er geen nieuwe taak bij te willen». De leden vragen wie er namens «het onderwijs» heeft gesproken en of toen expliciet is aangegeven dat men geen betrokkenheid meer wenst bij de kerntaken van de kenniscentra.

De leden van de CDA-fractie lezen in de brief dat het nieuwe model ertoe bijdraagt dat «de complexiteit en de bestuurlijke drukte in de mbo-sector worden verminderd». Kan de Minister concreet aangegeven wat er dan precies verdwijnt, zo vragen deze leden.

De leden van de D66-fractie zijn positief gestemd over het feit dat met deze heroriëntatie de complexiteit en de bestuurlijke drukte in de mbo-sector worden verminderd. Wel vragen deze leden de Minister toe te lichten op basis waarvan zij «een grote innovatie van de aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt» voorziet. Graag ontvangen de genoemde leden een duidelijke uiteenzetting waarop deze verwachting berust en tot welke concrete resultaten deze verwachte innovatie moet leiden.

5 Middelen en personeel

De leden van de PvdA-fractie merken op dat vóór 1997 mensen van de kenniscentra leerlingen begeleidde bij hun stages. Ziet de Minister mogelijkheden voor het personeel dat bij de kenniscentra moet afvloeien om hun oude werk nu bij de opleidingen te hervatten, zo vragen zij.

De leden van de SP-fractie vragen met welk specifiek doel de Minister structureel € 20 miljoen euro beschikbaar wil maken voor de uitvoering van de wettelijke taken door de stichting SBB, en waar de hoogte van dit

⁵ WRR: Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid

bedrag vandaan komt. Met de sluiting van de expertisecentra zullen overal in het land banen gaan verdwijnen. Hoe hoog schat de Minister het aantal ontslagen landelijk in, zo willen deze leden weten.

De leden van de CDA-fractie vragen waarom het kabinet er juist nu – in tijden van toenemende jeugdwerkloosheid en problemen met het creëren van stageplaatsen en leerwerkplekken – in blijft volharden om zo fors te bezuinigen op de infrastructuur die leerlingen en bedrijven aan elkaar koppelt en de kwaliteit van het praktijkleren bewaakt.

Wat zijn, zo vragen deze leden, volgens de Minister de te verwachten effecten van de structurele bezuiniging op (de wettelijke taken van) de kenniscentra met € 80 miljoen vanaf 2016 (het budget is nu € 115 miljoen) op de aansluiting tussen het beroepsonderwijs en het bedrijfsleven? Het budget voor de mbo-instellingen is € 3.400 miljoen en voor de kenniscentra (nieuwe stijl) € 30 miljoen. In het Regeerakkoord is € 250 miljoen beschikbaar gesteld voor het mbo, waarvan € 20 miljoen naar de kenniscentra (nieuwe stijl) gaat. Om de kwaliteit van de beroepspraktijkvorming bij de erkende leerbedrijven te kunnen borgen, zal het bedrijf regelmatig (en blijvend) moeten worden bezocht en begeleid. Tot nu toe was daar zo'n € 115 miljoen voor beschikbaar. De genoemde leden vragen of een heroriëntatie, de samenvoeging van 17 kenniscentra naar één organisatie en een besparing van € 65 miljoen (bijna 60%) niet ten koste gaan van de kwaliteit van de beroepspraktijkvorming? Deze leden ontvangen graag een toelichting. De leden vragen verder of de stichting SBB straks een lumpsum van € 50 miljoen ontvangt, of dat de Minister zelf het budget over de «sectorkamers» verdeelt.

De genoemde leden verwijzen de Minister ook naar berekeningen van de stichting SBB en de kenniscentra waaruit een benodigd budget van ruim € 70 miljoen naar voren is gekomen als een minimale begroting voor een redelijke handhaving van de kwaliteit. Zij ontvangen graag een toelichting waarom de Minister denkt dat het met € 30 miljoen kan.

Voorts vragen deze leden of de Minister kan aangeven wat de bezuiniging op de kenniscentra aan banenverlies zal opleveren. Is het waar dat het kenniscentrum nieuwe stijl plaats biedt aan circa 500 fte⁶ en dat dit meer dan een halvering is van het huidige personeelsbestand? Wordt hiermee dan ook het aantal bedrijfsbezoeken gehalveerd en daarmee tevens de slagkracht en kwaliteit aangetast? Kan de Minister snel duidelijkheid geven over het aantal fte dat gaat verdwijnen bij de kenniscentra nieuwe stijl en de inzet die gepleegd gaat worden om deze medewerkers aan een nieuwe baan te helpen? Is de Minister bereid om de kosten die de opheffing van de kenniscentra en de overgang van de taken naar de stichting SBB met zich meebrengen te betalen uit middelen van het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap ten behoeve van sociale plannen, wachtgeldregelingen en van-werk-naar-werktrajecten voor werknemers? Wat voor afspraken is de Minister van plan hierover te maken, zo vragen deze leden.

De leden van de D66-fractie ontvangen graag een uiteenzetting van de Minister hoeveel geld er in totaal wordt uitgekeerd aan de stichting SBB voor het uitvoeren van de nieuwe taken, en waar dit uit wordt betaald.

II Reactie van de Minister

⁶ fte: fulltime equivalent